
rakterisering die zij van zichzelf in het onderzoek hebben gegeven. (tabel 4) Daaruit blijkt dat 21 groepen zich expliciet richten op oecumene, 20 groepen zich uitdrukkelijk als kerkkritisch beschouwen, terwijl 23 groepen zich maatschappijkritisch noemen en daar ook in meerdere of mindere mate naar handelen. Wat betekent dit voor ons onderzoek? Wij moeten concluderen dat een groot deel van de basisgroepen weliswaar links was en ongetwijfeld kritisch stond tegenover de kerk, maar daar geen breekpunt van maakte. Deze groepen gingen gewoon hun eigen gang onder het motto 'wat niet weet, dat niet deert'. Eén voorbeeld: niet alleen bij de oecumenische groepen, maar ook bij de voornamelijk katholieke groepen, was intercommunie gebruikelijk. Dat moest je alleen niet aan de grote klok hangen.

Tenslotte iets over de omvang van deze groepen. Het heeft weinig zin hier harde cijfers voor te gebruiken. Weliswaar geven alle groepen wel een indicatie van de omvang van hun groep en hun achterban, maar dat verschilt uiteraard per type groep: actiegroepen zijn uit hun aard klein: tussen de tien en vijftig personen; studentenparochies daarentegen trokken toen nog elke zondag vijfhonderd tot tweeduizend gelovigen. Onze schatting, dat de basisgroepen zo'n 20.000 personen bereikten, komt wellicht een beetje in de buurt van de waarheid.

Zes voorbeelden

In wat nu volgt willen wij zes heel verschillende voorbeelden van basisgroepen de revue laten passeren. Stuk voor stuk belichten deze voorbeelden elementen die een basisgroep of kritische gemeente kunnen typeren: een inspirerend leider, modernisering van de liturgie, een maatschappijkritische opstelling en binnenkerkelijk conflicten, met name rond intercommunie en celibaat.

Sjaloomgroep

Aan het slot van onze schets van de voorgeschiedenis maakten wij al melding van de Pleingroep in Den Haag rond pater Simon Jelsma. Deze Pleingroep vormde de start van één van de eerste basisgemeenten in Nederland, namelijk de Sjaloombegroep.¹⁴

In 1963 organiseerde de Oecumenische Jeugdraad in Nederland het oecumenisch jongerencongres 'Vijf broden en twee vissen', waaraan 5000 jongeren deelnamen. Onder de deelnemende instanties bevond zich ook de Pleingroep. De werkgroep die het congres organiseerde vormde de eerste kern van Sjaloombegroep. Deze kern groeide snel uit tot een groep van circa 30 personen uit verschillende kerkgenootschappen, waaronder Jelsma en zijn achterneef Piet Reckman, docent aan de 'rode' Sociale Academie De Horst en de ideoloog achter de groep. In 1965 verhuisde Sjaloombegroep naar Odijk,

¹⁴ G. van Tillo, 'Sjaloombegroep. Een sociologische oriëntatie op de veranderingen in de religie van een sociaal-politieke actiegroep', in: G. Schipper-Peet e.a. (red.), *Tussen hemel en aarde. Beschouwingen over hedendaagse religieuze bewegingen* (Alphen aan de Rijn 1976), p. 208-246.